

Pelkosenniemen Lämsänaavan ja Kairinaavan lintutakseeraus

Takseeraajat: IIKKA HEIKKINEN+ILPO KURONEN+SIMO SOINI
"Ovissa" TEEMU HANHIVAARA

Havainnot on tehty Lämsänaavan Keitaalla ja Koivuletolla, Kairinaavalla ja näiden ympärillä. Takseeraus suoritettiin 2.6-19.6.1973. Tarkoituksena oli saada aineistoa suunnitteilla olevaa Kemihaaran altaan rakentamista vastaan.

Takseeraajat olivat kiinnostuneet lähinnä suolinnuista, minkä vuoksi muutamia tavallisia lajeja ei laskettu.

Takseerauksessa käytettiin ns. kartoitusmenetelmää, joka on selostettu Olli Järvisen "Suolinnusten tutkimuksen oppaassa".

LÄMSÄNAAPA:

K e i d a s s u o n päätyyopeinä ovat rimpisuo ja reunaräme. Takseerausalue käsitti molempia.

Pesivät lajit: Ana pla, Ayt ful, Ans fab, Tri gla, Phi pug, Ant pra, Mot fla

Epävarmasti: Cha hia, Cha apr

K o i v u l e t t o on rimpilettoa ja koivulettokorvea.

Pesivät lajit: Lym min, Tri gla, Lim fal, Phi pug, Tur mus, Pny tro, Ant pra, Mot fla, Fri mon, Emb ous, Emb sch

Epävarmasti: Gru gru

L a j i l u e t t e l o

Lajiluettelossa on myös Kairinaavan havainnot, joita ei tarkemmin eriteltynä ollut käytettävissä. Suo on hyvin vetelä sapa.

Gav arc	8.6	2		But but	3.6	1
Ana pla	6.6	pesä, 7 munaa			11.6	1
	16.6	18♂ + 2♀		But sn	3.6	1
	19.6	2 pesää		B but/per	3.6	1
Ana cre	4.6	pesä, 9 munaa		But lag	13.6	1
	16.6	35-40♂		Acc gen	3.6	1♀ + 1
Ana que	16.6	1sem. parv.			4.6	1♂
Ana pen	6.6	1♀			11.6	1
Ana acu	6.6	5♂ + 1♀			13.6	1
	7.6	6♂		Per avi	8.6	1
Ayt ful	8.6	3♂		Cir cya	5.6	2♂
	16.6	3♂ + 2♀			6.6	1♂ + 1♀
	16.6	pesä, 8 munaa				1♂ jatkuvasti
Buc gla	16.6	5♀ + 1♀ + 2♀		Pan hal	15.6	2
Mer ser	8.6, 11.6 ja 13.6	1♀		Fal tin	3.6	2
Mer alb	6.6	2♂♀ + 1♀		Lag lag		paljon hav.
	7.6	1♀		Lyr tet	3-4.6	soidinta
	8.6	1♂		Tet uro	4.6	pesä, 4 munaa
Ans fab		Lajista tehtiin havain-			12.6	1♀
		toja päivittäin, mm.		Gru gru	3.6	4 + 3 + 1
	3.6	pesä, 3 munaa			4.6	?
		" , 4 "			5.6	3
		" , 4 "			6.6	1♂♀ + 1
	5.6	28			7.6	2♂♀
	8.6	37			8.6	1♂
	16.6	26 + 2			13.6	4
		pesä, 2 v + 1 m			15.6	1♂♀
		" , 5 v + 1 m			16.6	1
		" , 7 v			19.6	0
Cyg cyg	3.6	2 + 1		Van van	3.6	1 + 1
	5.6	3			4.6	2 + 2
	6.6	4j + 3j + 2 + 3			6.6	3 + 1
	8.6	2 + 2			11.6	1
					14.6	1
					15.6	1♂♀
					16.6	2

Cha hia	jatkuvasti 3 yks.	Pic tri	15.6	1♂
	Lämsänaavalla 6 yks.	Ala arv	4.6	1 laulava
Cha apr	3.6 4	Cra inf		"siellä täällä"
	havaintoja "harvakseltaan"	Tur mer	12.6	1 laulava
Cap gal	14.6 6 "laulavaa"	Sax rub	14.6	1 "
	paljon havaintoja	Lus sve		2 lauluhav.
Lym min	16.6 3 "laulavaa"	Eri rub		1
	vähän havaintoja	Phy tro	4.6	4 laulavaa
Num arg	3.6 1		6.6, 7.6, 8.6 hav.	laulavista yksilöistä
	6.6 4♂♀			"yksittäisiä hav."
	7.6 1	Mot alb		3 havaintoa
Num pha	16.6 1 + 1 "vähän"	Bom car		1 tavettu
Tri och	13.6 1	Lan exc	13.6	3-5
Tri ery	8.6 12 + 2 "laulavaa"	Car spi	17.6	1
	"joka paikassa"	Lox leu	4.6	"joka paikassa"
Tri neb	4 yksinäistä lintua	Fri coe		1♂
Lim fal	6.6 10 "laulavaa"	Emb rus	5.6	1♂
	"joka paikassa"		9.6	1♂
Pha lob	6.6 16		14.6	1
	16.6 4 + 3 + 1♂♀		15.6	1♂♀ + 1♀
	havaintoja "kohtal."		19.6	1 + n.10 vrk
Lar arg	6.6 2 + 1j + 1			vanha poikue
Lar can	6.6 1 pesä	Emb pus	4.6	1 laul.+3 laul.
	7.6 1		6.6	1
Lar rid	3.6 7		7.6	1 laul.+ 1
	6.6 3 + 3j + 1j		9.6	2 laulavaa
	6.6 pesä, 3 munaa		14.6	1♂ + 3 laulavaa
	7.6 4 hautovaa + pesä 4m.		15.6	1♂ + 1 laulava
Ste par	"joka puolella"		16.6	1 laulava
Asi fla	4.6 1	Emb sch	16.6	7 laulavaa +
	12.6 1			pesä, 6 munaa
	16.6 1 syöty			muut hav. ?

LOISKÄRPÄSTOUKKIA västäräkin ja kirjosiemen poikasissa

Subkutaanisia eli ihon alla asustavia loiskärpästoukkia tavattiin viidellä poikasella kuudesta yhdessä pesässä Pellon lupovaaran laidalla 24.VI. Myöhemmin löytyi samanlainen tapaus yhdellä kirjosiemen poikasella. Tri NUORTEVAN käsityksen mukaan tämäläinen havainto on neljäs Suomessa ja harvinainen koko Euroopassa.

Jorma Halonen

1-vuotias sukukypsä kottarainen Pellossa

Munapesye 28 kottaraispöntössä (-72 19:ssä). Yhdessä pöntössä oli poikasten turvana viime vuonna viereisestä (n. 15 m:n päässä olevasta) pöntöstä rengastettu naaras. Suomessa kottaraiset ovat vain poikkeuksellisesti sukupuolipyysiä 1-vuotiaina.

Jorma Halonen

Törmäpääsky pesi "pöntössä"

Törmäpääsky pesi onnistuneesti jätevesikanavan laitaa unotetussa erikoispöntössä Kemin Pajusaassa.

Veikko Rantamäki

L I N T U H A V A I N T O J A

- KUIKKA (*Gavia arctica*)
 - Pello. Pesä Nuasjärvellä. 30.6 1 vastak. pull. + 1 muna (JH).
 - Simo. Martimojärvellä 1♂♀ 17.6 (VK & PR).
- KAAKKURI (*Gavia stellata*)
 - Tornio. Pirkkiön Ruonajärvellä pesi 1♂♀. Pesimälammen reunassa kulkee vilkkaasti liikennöity Röyttän satamatie (JY).
- SILKKIUIKKU (*Podiceps cristatus*)
 - Kemi. Ajoksen Takalahdella pesä (3 munaa) 24.6. Ko. lajin ensimmäinen pesälöytö Kemistä (PR).
 - Tornio. 2♂♀ pesi Kaupunginlahdella. Kaksi poikasta ei ehtinyt lentokykyisiksi ennen vesien jäätymistä 13.10. Lienee Suomen pohjoisin pesintä?
 1♂♀ oleskeli koko kesän Tornionjoen suussa Pukulmin lähistöllä (TL).
- HEINÄTAVI (*Anas querquedula*)
 - Tornio. Pirkkiön Oxössä 25.7 häitäilevä♀ (JY).
- LAPASOTKA (*Aythya marila*)
 - Kemi. Sarven saarilla 26.6 2♂♂. Vähentynyt (PR).
- ALLI (*Clangula hyemalis*)
 - Simo. Maksniemen Tiironhietan edustalla 2♀♀ 26.7 (JJ).
- PILKKASIIPI (*Melanitta fusca*)
 - Kemi. Kanta tuntuu vähenevän saaristossa. 26.6 Sarven saarilla ei yhtään (PR).
 - Kemin mlk. Kirakkajärvellä 17.6 1♂♀ (VK & PR).
 - Maksjärvellä 2 yks. 16.6. (MH & TK & VK & VR).
- KOTKA (*Aquila chrysaetos*)
 - Kemin mlk. 1 juv. 1.6 Ritajärven yläpuolella (TK).
 - Rovaniemen mlk. Pesintä Heraselässä (Eino Jauhainen).
- HIIRIHAUKKA (*Buteo buteo*)
 - Kemin mlk. 1 pari ilmeisesti Elijärven takana (TK).
 - Pello. Ilmeisesti yksi pari keskuskylän liepeillä (JH).
- PIEKANA (*Buteo lagopus*)
 - Inari. Pesä Ivalon Matin tien varressa: kolme poikasta (TH).
 - Pello. Kaksi pesälöytöä (n. 3 km väliä), toinen TVL:n kalliolouhoksen jyrkänteellä (JH).
 - 1 pari pesi Kukkolassa (H.Niskala).
- VARPUSHAUKKA (*Accipiter nisus*)
 - Tornio. Ilmeisesti yksi pari pesi Kokkokankaalla (JY).
- MEHILÄISHAUKKA (*Pernis ptilorhynchus*)
 - Tornio. 22.6 Keisaareissa 1 yks. WSW (JY).
- RUSKOSUOHAUKKA (*Circus aeruginosus*)
 - Tornio. Pesä Karungin Mustajoen rantaheinikossa. Todennäköisesti Suomen pohjoisin pesintä. (Sinikka Inkinen).
- SINISUOHAUKKA (*Circus cyaneus*)
 - Kemin mlk. Kirvesjärvellä 18.7 yksi yksilö (VR).
 - Tornio. Karungissa "runsaanlaisesti" (S.Inkinen).
 - Sodankylä. 22.7 1♀ + 1♀ (JY).
- KALASÄÄSKI (*Pandion haliaetus*)
 - Kemin mlk. 31.5 Särkijärvellä 1 yks. (VR).
- NUOLIIHAUKKA (*Falco subbuteo*)
 - Kemi. 8.7 ja 24.7 lensi 1 yks. mereltä päin Kuivanuoroon (P.Vikberg & VR).
- MUUTTOHAUKKA (*Falco peregrinus*)
 - Tiedossa oli kolme pesää, kaikki 3-munaisia. Kuoriutuneita poikasia tavattiin 2 + 1 + 1.
- AMPUHAUKKA (*Falco columbarius*)
 - Kemin mlk. 16.6 Särkijärvellä 1 yks. (MH & VK & VR).
 - Tornio. 29.7 Suensaareissa 1 yks. W (JY).
- NOKIKANA (*Fulica atra*)
 - Rovaniemen mlk. Hirvaalla ruokaileva yksilö 6-7.6 (A & MK).
- MERIHARAKKA (*Haematopus ostralegus*)
 - Kemi. 1.7 Pajusaareissa 17 yksilöä (VR).
 Kilisaarilla n. 2 km päässä merenrannasta 11.7 pari. Paikalta löytyi kuollut poikanen (VR).

PIKKUTYLII (Charadrius dubius)

- Kemi-Tornio. Tavattu yhä uusilta tekobiotoopeilta. Pesiviä pareja Kemissä n. 20. Torniossa lienee samaa luokkaa.

PUNAJALKAVIKLO (Tringa totanus)

- Kemi. Lievää "mantereistumista"? Karjalahdella 1♂ (PR).
- Kemin mlk. 3.6 soidinääntelyä Nuottijärvellä (rannikolle 6 km) (PR).

MUSTAVIKLO (Tringa erythropus)

- Kemin mlk. Kirvesaavalla 24.6 kiihkeästi varoitteluva yks. (VR).
- Loljunaavalla 17.6 4-5 häitäilevää paria. Yksi poikue löytyi (VK&PR).

RANTAKURVI (Xenus cinereus)

- Kemi. 5 pesää, joista yksi Maasarvessa n. 15 km mantereesta. Poikaset kuoriutuivat 23.6 - 7.7 (N. Pritzen, JJ, VR, PR).

JÄNKÄSIRRIÄINEN (Limicola falcinellus)

- Kolari. 1 yks. soidinlennossa Karhuvuomassa 2.7 (JH).

VESIPÄÄSKY (Phalaropus lobatus)

- Kemi. Voimakkaasti häitäilevä pari Pitkäletossa 24.6 (PR).

PIKKULOKKI (Larus minutus)

- Simo. Yksi nuori yks. Tiironhietan edustalla 26.7 (JJ).

NAURULOKKI (Larus ridibundus)

- Kemi. Lavin läänin suurimmasta (?) koloniasta (200-300) tuhosi myrsky suuren osan. Sen jäljiltä löytyi 16.6 n. 100 munaa ja 85 kuollutta poikasta (PR).

KALATIIRA (Sterna hirundo)

- Kolari. Suomen pohjoisin (?) pesä Kurtakkojärvellä (JH).

LAPINTIIRA (Sterna paradisaea)

- Pello. Ei yhtään varmaa havaintoa! (JH).

SEPELKYYHKY (Columba palumbus)

- Kittilä. 22.6 Alakittilässä 2 yks. W (TH).

TURKINKYYHKY (Streptopelia decaocto)

- Kemi. Sauvosaarella 5 yks. heinä-syyskuussa (PR ym.).

HUUHKAJA (Bubo bubo)

- Kemin mlk. Sivakkavaaran maastossa 1 yks. 16.6 lähtien alkutalveen asti (MH & TK ym.).

HIIRIPÖLLO (Surnia ulula)

- Simo. Musta-aavan lähistöllä 5-6 yks. lentopoikue 24.6 (VR).

HELMIPÖLLO (Aegolius funereus)

- Kemi. Pesälöytö lentokentän lähistöltä (MH & TK & VR).
- Kemin mlk. Pesälöydöt Särki- ja Maksjärveltä (MH & TK & VK & VR).

VIIRUPÖLLO (Strix uralensis)

- Pello. 1 yks. Lemosijärvellä 30.6 (JH).

PIKKUTIKKA (Dendrocoptes minor)

- Kolari. Pesä ja häitäilevä emo 2.7 Otusmaassa (JH).

POHJANTIKKA (Picoides tridactylus)

- Simo. Pesä Koivujärvellä; asutulle vetol. pesälle n. 40 m (VR).

PALOKÄRKI (Dryocopus martius)

- Kolari. Pesä 25 m:n korkeudella radiopuhelinmastossa (M. Rauhala).

KÄENPIIKKA (Jynx torquilla)

- Pello. Kylävaaran rinteellä häntelevä yks. 9.6 (A & MK).

RÄYSTÄSPÄÄSKY (Delichon urbica)

- Tornio. Vähentynyt viime vuosina, esim. Pirkkiössä 50:stä 5 pariin (JY).

KUHANKEITTÄJÄ (Oriolus oriolus)

- Kemi. Kivikolla yksi häntelevä yksilö 21.6 (JJ).

NAAKKA (Corvus monedula)

- Tornio. Etukarin saarella yksi yks. N. 30.7 (PY).

TÖYHTÖTIAINEN (Parus cristatus)

- Pello. Ääntelyhavainto Luoovaaralta 17.6 (JH).

MUSTARASTAS (Turdus merula)

- Kemi. Pesä Veitsiluodon makeanvedenaltaan reunaosissa (JJ).

- Tornio. Pirkkiön Näätisaarella 1 pari (JL).

PUNARINTA (Erithacus rubecula)

- Kemi. Tukeva kanta (VR). Huomiota herättävän runsaasti (JJ).

- Posio. Korouomassa 2 laulavaa koirasta 10.6 (A&MK&T, Niinvala).

- Rovaniemen mlk. Muurolassa 2 ja Hirvaalla 1 laulava koiras (A&MK).

- Simo. Yhdellä retkellä jopa lähes 20 laulavaa (JJ).
- Ylitornio. Raanujärven Isonmaan tien varressa 3.6 (A & MK).
- VIITAKERTTUNEN (*Acrocephalus dumetorum*)
- Kemi. Voimakkaasti laulava yksilö Ajoksen Tuomilahdessa 9.6 iltana. Myöhemmin kuultiin vain lyhyitä "katkelmia", viimeksi 27.6. Pesä ei löytynyt (JJ ym.). Suomen pohjoisin havainto?
- PENSASKERTTU (*Sylvia communis*)
- Kemi. Kivikolla lauloi 1 yks. lähes koko heinäkuun ajan. (JJ ym.).
- HERNEKERTTU (*Sylvia curruca*)
- Rovaniemi. Korkalovaarassa laulava koiras 21.5 (AK).
- Ylitornio. Vietosen Jolman voimalaitoksella laulava koiras 17.6 (AK)
- TILTALITTI (*Phylloscopus collybita*)
- Pello. Laulava lintu Kylävaaralla 11.6 (JH).
- HIPPIÄINEN (*Regulus regulus*)
- Posio. Korouomassa 3 laulavaa yksilöä 10.6 (A&MK&T,Nippala).
- Rovaniemen mlk. Hirvaan Rajakirassa laulava yks. 27.5 (A&MK&T,Nippala)
- Ylitornio. Raanujärvellä ja Vietosessa laulavat yks. 3.6 ja 17.6 (A & MK).
- LAPINHARAKKA (*Lanius excubitor*)
- Pello. Pesintään viittaavaa käyttäytymistä 30.6 Naamijoella (JH).
- VIHERPEIPPO (*Chloris chloris*)
- Pello. 5-7 laulavaa koirasta keskustaaajaman vaiheilla. Yksi pesä-löytö, kaksi poikuehavaintoa: 11.6 5 yks. lentopoikue sairaalalla ja 16.6 6 yks. lentopoikue kirkon lähellä (JH).
- VIHERVARPUNEN (*Carduelis spinus*)
- Rovaniemi-Ylitornio-Pellon alueella vähissä. (A & MK).
- Ylitornio. Jolman voimala 1 yks. 17.6 (A & MK).
- HEMPPO (*Carduelis cannabina*)
- Kemi. Ennennäkemätön kesävaellus. Tavattiin koko kesän pikkusarvin, runsaimmillaan heinäkuussa. Yksi pesintään viittaava havainto touko-kesäkuun vaihteesta; emolla tukko valkoista ainesta nokassa (JJ & PR)
- URPIAINEN (*Carduelis flammea*)
- Rovaniemi-Ylitornio-Pello. Vähän. Esim. Pellossa 9.6 vedetyllä 5 km:n arviolinjalla pääsaralla 6 yks. ja kuulosaralla 8 yks. (AK).
- PELTOSIRKKU (*Emberiza hortulana*)
- Rovaniemi-Ylitornio-Pellon alueella 1950- ja 1960- luvuilla voimakkaasti romahtanut kanta on lievässä nousussa. Rovaniemellä tavattiin 4 ja Pellon kirkonkylän linja-arvioinnissa 4 laulavaa koirasta
- PIKKUSIRKKU (*Emberiza pusilla*) (A & MK).
- Tornio. 1 yks. Korttovaarassa 9.8. Vertailukohteena pajusirkku (JY).

Kesä 1973 oli toinen peräkkäinen hellekesä, jolloin sademäärät jäivät vähäisiksi sateiden ollessa pääasiassa kuuroluontoisia. Tämä on selvästi vaikuttanut monen lajin kannan voimistumiseen, mikä selviää jo em. hajahavainnoistakin.

Tuloksia leimaa vielä tietty "linjattomuus", mikä johtuu yhteisten ohjeiden puutteesta. Vaillinaisinkin havainnot antanevat kuitenkin mielenkiintoista tutkittavaa ja virikkeitä.

Havainnoitsijat:

Kemi: Matti Helsing (MH), Juhani Jaakkola (JJ), Tapio Kangas (TK), Veli Koronmäki (VK), Veikko Rantamäki (VR), Pentti Rauhala (PR) ym.
Pello: Jorma Halonen (JH).

Rovaniemi: Teemu Hanhivaara (TH), A & M. Kononen (A & M.K.).

Tornio: Yhdysmies Juha Ylimaunu (JY), J. Lantto (JL), Tapio Linnonen (TL), Pekka Ylimaunu (PY) ym., Kevään jälkeen lisää Matti Haapala, Hannu Huhtala ja Markku Mesilaakso.

Kiitokset havainnoitsijoille!

Koonnut Pentti Rauhala

Rantakurviemot lämmittivät poikastensa "kadottua" lähinaapurinsa tyllin poikasia Rytikarissa. Nämä ne kuitenkin pian hylkäsivät.

Juhani Jaakkola